

Nr 5/6
1929

Uus Odeon „ORATOR“ on isegi maale, Virtsjärve aarde jõudnud, olgugi et ta alles paar nädalat tagasi Eesti saabus

POLE OLEMAS

parimaid grammofoni-
plaate kui

**UUED ODEON
ELEKTRI
ÜLESVÕTTED**

Kui kuulate ja proovite
neid, siis veendute
selles ise

ODEON

grammofoniplaadid
kuuluvad tervesmaa-
ilmas praegu kõige
parimate hulka

Peaesindaja Eestis

O-ü. Esto-Muusika
Tallinnas Viru t. 2

*Kes harrastab parimaid
orkestreid ja kunstnikke,
see ostku*

His Master's Voice

*grammofoniplaate. — Ühelgi teisel
grammofoniplaadil seda ei leidu*

The Gramophone Comp. Ltd

HELING

MUUSIKA
TANTS
TEATER
RADIO

Mai/Juuni 1929

Nr 5/6

I. aastakäik

Aegkiri Heling ilmub 1 kord kuus ∴ Toimetus ja talitus: Tallinn, Suur Tartu mnt. 65, k. 15
Üksiknumbri hind 35 senti ∴ Kuulutuste hinnad: $\frac{1}{4}$ külge 20 kr., $\frac{1}{2}$ külge 10 kr., $\frac{1}{4}$ külge 5 krooni ∴ Teksti ees ehk sisus kahekordsed hinnad ∴ Tellimiste ja kuulutuste vastu võtmine O.-i. Eesto-Muusika, Tallinn, Viru tän. 2

Vastutav toimetaja ja väljaandja: VOLDEMÄR PIIRVALD, Graniidi tän. 19, krt. 1

TAKISTAVAD MÕJURID EESTI RAADIO ELUS

E. P.

Meie ringhääling on aastane, aga kuulajate võrk on äärmiselt hõre. Ei oleks huvitusetu lähema vaatluse alla võtta põhjuseid, mis tingivad selle ebanormaalse nähtuse.

Väljamaal, pea ilma erandita, on ringhäälingu kuulajate arv järjest kasvamas. Eestis on kuulajate arv peale algusaja hooga kasvu nüüd juba peaaegu tagasi minemas.

Millest see oleneb?

Väljamaal on pea iga ringhäälingu jaama juures ajakõrgusel seisev tehniline nõuandekoht, mis amatööride järeleparimistele objektiivsed ja tehniliselt asjalikud vastused annab. Ringhäälingud korraldavad võistlusi, parima vastuvõtja tüüpi leidmiseks ja iseäralik on nende võistlustel see, et hindamine on erapooletu selle mõiste täies ulatuses.

Meil Eestis on tehniline nõuandja ins. Olbrei, kellel raadiokuulamise edendamisel Tallinna ringhäälingu algpäevilt suured teened, kuid viimasel võib kergesti vastupidisele arvamisele tulla. 13. mai raadiovestlusel kinnitas hra Olbrei, et praegu 4-lambilise aparaadiga normaalset kuulab umbes 15 jaama. See on aga norm Standart aparaadile, mis ehi-

tatud 3 aastad tagasi, kuid meie raadio autori ins. Malteneki tolleaegsed aparaadid näitavad veel tänapäevgi suuremaid võimeid. Aga moodne 4-lambiline aparaat on midagi muud. Hra Olbrei järgi peaks meie raadiotehniline arenemine järelikult sel surnud punktil seisma, kus refleks ja superregeneratiiv vastuvõtjad olid tehnika viimane sõna.

Sarnaseid vananenuid aparadi tüüpe leidub siiski veel täna niihästi tarvitusel kui ka raadioturul ja ringhäälingu kuulajate tehnilise nõuandja enesest mõistetav kohus oleks oma abitarvitajaid, kes ometi võhikud ja usaldusega tema poole pöörduvad, sarnase luksuse eest hoiatada.

Ka meil korraldatakse võistlusi, kuid neil on vähe isemoodi maik juures. Esimene võistlus 1928 oli korrekne ja tagajärg oli ka loomulik ning meie näeme statistiliste andmete järele selgelt, et meie raadioharrastajate pere selle järele hoogsalt kasvas. Teine võistlus 1929. oli nähtavasti mitte nii korrekne ja hindamine sündis punktide järele, missugused avalikusele teadmata ja puudus tingimustes nähtav punkt, mis

hindaks aparaadi raadiotehnilist headust.

Viimase võistluse tagajärjed on mõjutavalt osutunud meie raadiopeere kasvamist negatiivselt. Oleneb see sellest, et auhinnad langesid aparaatidele, millede kallal oli töötanud küll esimese järgu puusepp, kuid mitte esimese järgu raadiotehnik. Ja ometi ei tööta raadioaparaadis tema kest. On raske oletada meie tuntuimate eriteadlaste otsuse motiive asjatundmatuses, kuid ei jää muud üle, kuna nemad oma erapooletust kindlasti tõendanud ja vastupidised arvamised kategooriliselt tagasi lükanud.

Mul on õnneks võimalus mitte ainult polemiseerida, vaid täitsa konkreetse asjatõendusega esineda. Tallinnas osteti II raadionäituselt I auhinnaga hinnatud 4-lambiline raadioaparaat. Ostmise eel pöördus ostja näitusel Eesti raadio asjatundja poole, paludes temalt nõu kui autoriteedilt. Sama autoriteetse härra soovitus peale osteti mainitud aparaat, kuuldigi temaga talvel mitte üle 20 jaama ja jaamad nagu Hamburg, Leipzig ja London, mida ostjad tingimata tahtsid kuulata, kuna ise sealt pärit, ei tulnud üldse kuuldavale. Maikuus lakkas aparaat töötamast ja sattus minu kätte parandusele. Aparaadi lahtivõtmisel avanes kurblik traadirägastik ja minu raadiiootsele otsaesisele tõusis küllin higi. Mul oli tõesti kahju neist inimestest, kes oma 750 kroonilise seade pealegi veel uhked olid, mõni eestlane oleks juba ammu hüüga kära teinud. Palusin tuttavast ärist ühe korraliku 4-lambilise ja andsin minu abitarvitajatele 13. mail mitte ainult Londoni, Hamburgi ja Leipzigi eeskavad, vaid ka 39 muu jaama omad kuulda. Muuseas pean tähendama,

et ka viimane tüüp II raadionäitusel esines, kuid hindamiskomisjoni poolt väga keskpäraseks arvati.

Lõppkokkuvõttes pean ütleva, et meie raadiopeere nii väga suurt saatejaama ei vaja, kui asjatundlikult ehitatud vastuvõtteaparaate ja asjaliku nõu aparaadi soetamisel. Meie nimekamate eriteadlaste arvamine, et Tallinna saatja piiräärsetes kohtis ainult väga võimsate aparaatidega kuulda, on ekslik ja tugeneb nähtavasti samale asjatundmisele, millega hinnati 2 raadionäitusel väljapanekuid. Hästi läbi konstrueeritud, ökonoomse ja odava 3-lambilise vastuvõtte aparaadiga kuuleb Narvas ja Irboskas Tallinnat valjuhääldajas ja sarnane tüüp on hiljuti meie raadioturule ilmunud. Imestan, et sarnast lihtsat ja sealjuures võimsat vastuvõtjat, sõna tõsisel mõttes rahvaaparaati seni ükski meie autoriteetlistest eriteadlastest kirjeldanud ei ole. Jääb küsitavaks kui kauaks meie eriteadlased oma noaaegsele platvormile püsima tahavad jääda.

Oleks täiesti loomulik, et raadioharrastajate põlevamaid huvitsid ringhäälingu raadiotehniline nõuandekoht paremini kaitsmaks.

Kui Voltaire Friedrich Suure juures Sansouci's viibis külalisena, mõtlesid mõlemad ühel jalutuskäigul endid lasta aerutada üle Haveli jõe. Aga kui nad juba paadis istusid, märkasid nad, et see vett läbi laskis. Voltaire hüppas ehmunult jälle kaldale.

Kuningas jäi aga rahulikult istuma ja lausus pilgates oma külalisele:

„Monseur, kas te nii väga kardate oma elu eest?“

„Muidugi“, vastas kuulus prantsuse filosoof ja luuletaja, „sest maa peal on küll palju kuningaid, aga vaid üksainus Voltaire!“

GRAMMOFON, PLAAT JA NÕEL

Missugune grammofon, grammofoni plaat või missugused

nõelad on parimad

Missugune grammofon, gram. plaadid või missugused nõelad on parimad?... on lahutamata kolmik ja missugused firmad neist parimad, on küsimused, mida muusikaäride müüjad tööalgusest lõpuni igapäev peavad vastama. Sellepärast peab neile küsimustele esimese järgu tähtsuse andma, ja vastuse otsimine nende peale on enam kui tarvilik.

Arusaadav on igale küsijale, et ärides sarnane vastus antakse, mis äri huvidele kasulikum. Enamasti on äridel ainult ühe ehk kahe vabrikuga saadused müügil ja loomulik, et siis neid ka parimaks kiidetakse. Nüüd võib küsimine tekkida, mispärast peavad ärid siis ainult ühe ehk kahe vabrikuga kaupa? Sellepeale on kerge vastata. Esiteks pole aineliselt igal äril võimalik palju sorte pidada, kuna see suurt kapitali nõuaks, sedaenam, et meie grammofoni kauplused hoopis muu ala kauplused on ja grammofone, plaate ning nõelu peetakse kõrvalainena. Erikauplusi, mis suurel ja välksel arvul muusikariistadega kauplevad, võiks vast paari peale lugeda: o.-ü. „Esto-Muusika“ Tallinnas ja k.-m. „Teater ja Muusika“ Tartus. Kõik teised on paberijalgratta, radio ja m. kauplused. Ja tõesti, kui vaatame nende spetsiaalärirde gram. ja plaatide ning nõeltega kauplevad võiks vast paari peale te ladusid, siis jõuame ilma raskuseta veendumusele, et nende valik juba märksa mitmekesisem, kui teistes segakauplustes. Edasi tekib küsimine, kas see suur mitmekesine valik siis üldse tarvilik on. Muidugi on. Ostja huvides on kahtlemata mitmeid aparate üheteisega võrrelda ja võrdlust saab ju kõige paremini siis toimetada, kui kõik suurelt ja laialt reklameeritud kaupad ühes ja samas äris müügil. Siis ühte

teisega võimalik kõrvuti seada, ühe ja sama plaadiga ning nõelaga mängida jne.

Kas võib ostja kindel olla, kui talle äris võrreldakse eelpool nimetatud viisil, et ta nende hulgast parima aparadi leiab tõesti. Võime kinnitada ei ja mitte alati. Meil on teada Tallinnas ühe mitte eriäri võrdlusviis, kus alati nõnda võrreldakse, et kõlapoolest palju halvem aparaat parema üle lööb. Seda tehtakse lihtsalt nõnda, et parem grammofon kuidagi veidi korrast ära aetakse ühel või teisel viisil, millest ostjal muidugi aimu pole. Teadupärast võrreldakse kõike kallimaid aparate „Odeoni“ ja „His Master's Voice“ aparatuuridega, mis vastuvaidlemata kõik teised maailmas praegusel ajal ületavad ja mida pea erandita kõik suuremad ja vähemad vabrikud järele ehitada, kopeerida püüavad. Ühe „His Master's Voice“ aparadi korrast äraajamine ei sünnita mingisugust raskust. Tarvis ainult paar nõela plekk-kõlaturusse pista ja puhtad helid ongi kadunud. Võib ka membraani juures väikese operatsiooni toime panna ehk jälle kõlaturu äärest, mis kastiga ühenduses, tükike pehmet pigi ära võtta ja grammofon pläriseb uhkelt, millest küllalt jätkub tõenduseks, et teine, võrreldav, „His Master's Voice“ aparadist parem. Tekib mõnel vast küsimus, mispärast seda siis äri nõnda teeb, kas pole ükskõik, mida müüa. Muidugi sel äril, kes neid kaupu kõiki müüb, on ükskõik, kuid mitte igal äril pole võimalik seda teha. Võtame näiteks: „Odeoni“ ja „His Master's Voice“ aparate igast ärist ei saa, kuna vabrikul ametlikud müüjad on kindlaks määratud ja ainult need saavad neid kaupu tarvilikul määral, näit. o.-ü. „Esto-Muusikal“ j. t. Teine põhjus sarnaseks alatumaks demonstreerimiseks

võib olla see, et esimeses järjekorras oma esituskaupa katsutakse müüa.

Et aga vastata küsimusele missugused grammofonid, plaadid ja nõelad parimad, siis võtame seda puht tegelikust piltlikust küljest ja vaatame vabrikute arenemiskäiku. Maailmas on praegusel ajal ainult kolm kontserni. — The Gramophone Comp-Lmd Inglismaal, His Master's Voice — Victor Comp. Ameerikas, Lindström A. S. — Columbia ja Saksa grammofoni selts — Polydor — Brunsvick. Kõik teised margid on sama hea kui välja surnud ehk ühendatud eelmistega. Omapärasemaks nendest tuleb pidada „Odeoni” ja „His Master's Voice” aparate ja plaate, kuna eelpool juba nimetasime, et neid pea erandita kõik vabrikud kopeerivad, kuigi mõnede väikeste muudatustega. Samuti ei suuda ükski teine vabrik maailmas pakkuda sarnaseid plaate, kui His Master's Voice. Ainuüksinda, temale kuuluvad muusikailma suurused, olgu see üksikute solistide või orkestrite näol. Olgu see klassilise või tantsu muusika alal. Tahate omandada mõne maailma suurima laulja: Caruso, Schaljapini, Gigli de Muro, Battinstini või viuldaja Ellmani, Kreisleri, Zimbalisti jne. plaati, siis võib seda saada ainult His Master's Voice plaadil. Ka kõige paremad üleilmlise kuulsusega tantsuorkestrid mängivad ainult His Master's Voice'ile. Kui see neid enam ei tarvita, lähevad nad mujale alles. Muidugi maksavad need plaadid kõrgete honoraaride tõttu ka kõrgeimat hinda, samuti ka tantsuplaadid, kuid vabrik on üle maailma hinnad ette kirjutanud ja viimased müüakse siiski ühe hinnaga teiste plaatidega, mis äridele sisse ostes märksa odavamad.

Teised ülemaal nimetatud vabrikud kuuluvad oma saadustega samuti kõrgemasse klassi ja on meie arvates omavahel enam-vähem üheväärtuslised niihästi aparate kui plaatide poolest. Erandina võiks vast ette nihutada Linkström-Columbia kontser-

nist Odeon grammofoni plaati, kuna see imelikul kombel His Master's Voice eelkäijaks on olnud ja on. Näiteks Jan Kubelik mängis enne viimase juure ületulekut Odeonile. Samuti laulis Frieda Hempel ennem Odeonile. Paljud praegused Odeon kunstnikud on maailma kuulsama „Scala” ooperi jõud Milanos, nagu Jan Kiepara, Rethberg j. m. t. Richard Tauber on praegune Saksamaa ja Austria laulujumal. Teatrid ei mahuta rahvast ära, kui Taubere esineb. Dajos Bela on oma orkestriga ülesaksamaalise kuulsuse saavutanud, mida see tõendab, et ta 1. veebruarist Adlon hotellis mängib ja sinna võetakse ainult kõige paremaid. Eelkäija oli Marek Veber oma orkestriga, kes teadupärast His Master's Voice'ile mängib. Kõik ülemaanimetatud muusikailma suurused on ainult Odeon kunstnikud. Sellest väljainnes võib Odeoni HMV. järgmiseks pidada ja mõnedes asjades, mis eriliselt Saksa muusikasse ja muusikalistesse jõudesse puutub, ettepoolegi asetada. Columbial oleks eriti nimetamise väärt Dooni kasakate koori ülesvõtted, mis suure populaarsuse võitnud.

Kõike kokku võttes võib lugeja ise otsustada, mis parem ja hinnaväärilisem, kuna meie ainult mõnesuguseid erilisi külgi valgustasime.

Lõpuks peab aga tähendama nõelte kohta, et siin raskem juba midagi erilist on ette tuua. Kindlasti on vist kõige kohasem teatud vabriku plaati mängida sama vabriku nõeltega ja eriti niisugustega, mis mitte järsku, vaid pikkamööda teravaks lähevad. Sarnased on Odeon sinised ja HMV. punased — mõlemad keskmise tugevusega. Eriti valjud (tugevad) nõelad rikuvad plaati rohkem kui tasasemad. Ka on kasulik plaate enne mängimist sameti padjakesega (harjaga) tolmust puhtaks pühkida.

Dr. ing. Rallo, Schweitzis.

KUNSTNIKKUDE OLUKORRAST AMEERIKAS

Thomas F. Gilliams

Ringhääling võistlejana

Kui Toscanini, La Scala ooperi (Malandis) kuulus dirishent Ameerika ringreisilt tagasi pööras, kus ta Ameerika kontsertide korraldajatelt 40 kontserdi juhtimise eest sai 60.000 dollarit, oli ta mõneks ajaks suursissetulekute rekordi omanik.

See summa ei ole aga, nagu lähematel uurimustel selgub, Ameerika publiku suhtes mitte just ebaharilikult suur tasu muusika virtuoosidele. Kuigi võib olla palju suuremaid summe on maksetud filmitähtedele ja teatrinäitlejatele, siis on ometi nende sissetulekud, kes pühendavad oma elu muusikale, sellised, et nad ära teenivad ühe muusikaarvustaja öeldist tänapäeva muusikailma kohta. Ta kõneleb nimelt muusika „kuldsetest”, möödunud aegadest.

Tõepoolest makseti Toscaninile 25 dollarit ühe minuti eest, mil ajal ta oma tak-

tikeppi orkestri juhtimise juures vibutas. Kuuld isegi sellised uustulnukud kui Marion Talley saab, nagu järelepärimistel selgub, ühe kontserdi eest 3000—3500 dollarit. Silmaspidades osa, mis sellest summast tavaliselt langeb impressaariole, tähendab siiski, et miss Talley saab iga minuti eest, mil ta laulab, 35—40 dollarit.

Kui kuulsused muusika alal üldiselt, mis puutub nende sissetulekutesse, jäävad maha filmiilma hiilgusest. Tõelised arvud avaldatakse aga ainult siis, kui tarvidus nende avaldamist nõuab. Ometi tõendavad hilisemad teated, et edukamate muusikakuulsuste sissetulekud on võrdsed „hõbedase eesriide” armastatuimate tähtede omadega ja et nad tasu suhtes neid mõnikord isegi ületavad.

Näiteks pole kuigi palju näitlejaid, kes

Ka Raimund Kull harrastab grammofoni. Tema ideaal on ainult His Master's Voice

teenivad rohkem kui Filadelfia sümfooniaorkestri juht Leopold Stokerski, kelle aastasissetulek ulatuvad 70.000 dollarini. Ja seda lepingu põhjal, mis kestab veel üheksa aastat. Kuulu järgi saavad ka Valter Damrosh, endine New-Yorgi sümfooniaorkestri juht ja praegune rahvuslase ringhäälingu seltsi muusikaline nõuandja, omal praegusel kohal iga aasta 50.000 dollarit Metropolitan ooperi laljanna Rosa Ponselle sai 1922 ja 1923 a. 30.000 dollarit, nagu selgub tunnistajate tõendustest lauljanna protsessi puhul ta endise direktori ja õpetajaga. Ta tänapäeva tasu on veel kahtlemata palju suurem.

Kunstniku väärtus saab aga alles siis selgeks, kui ta esineb tasuta, mõne filantroopilise või heategeva ettevõtte kasuks. Möödunud aastal võttis Marion Talley, näiteks, ühe ainsa kontserdiga sisse 11.500 dollarit, milline summa läks Missouriist päritoleva noore lauljanna toetamiseks. Väga sagedasti tuleb kunstnikudel oma aega ja energiat kulutada filantroopilisteks otstaveteks ja pea alati ühesuguse eduga.

Benjamin Giglio, kes samuti kuulus Metropolitan ooperisse, saavutas oma Roomas viibimise puhul heategevatele pidudele kaasaaitamise eest niisugust edu, et ta Mussolini poolt leidis avalikku austamist. Peamiselt just Giglio teeneteks võib lugeda, et ühe ainsa kontsertseeriaga võeti sisse ümarguselt miljon Hiri. John MacCormack on sagedasti esinenud heategevaks otstarbeks. Olgugi, et ta mõtleb minna puhkusele 50-aastasena ja loobuda lavategevusest, kavatseb ta sellejärgi, nagu ta ise ütleb, laulda veel ainult filantroopilisel eesmärgil. Mary Garden aitas möödunud hooajal Nev-Yorgis ühe ainsa retsitatsiooni abil suurendada ühe loomakaitse asutise kassat 4000 dollari võrra.

Teiselt poolt on jälle peamiselt filantroopia, millele kunstnikud oma suurte sissetulekute eest võlgnevad tänu, eriti need,

kes sissetulekuid saavad orkestrikohtelt. Köneldakse, et Harry Harkness Flagler on kogusummas maksnud üle kahe miljoni dollari eest Nev-Yorgi sümfooniaorkestri võlgasid, kuna see organisatsioon palju aastaid järjestikku töötas alati kahjudega. Metropolitan ooper Nev-Yorgis, olgugi, et ta võib end nimetada maailma suurimaks ooperiks, oleneb ikkagi kõrgel määral toetustest, mida maksab maaomanikkude korporatsioon.

Ringhääling võiks, nagu mõnel pool kardetakse, kontsert- ja orkestrijuhitide sissetulekuid suurel määral vähendada, kuid üldiselt ei näi see siiski olevat nii. Sellele võib sama palju rääkida poolt kui vastu. Valter Damrosh, kes varemalt oli Nev-Yorgi sümfooniaorkestri direktoriks, kus ta dirisheeris tuhandete ees, ootab omal uuel kohal kui rahvuslase ringhäälingu seltsi muusikaline nõuandja miljonilisi sissetulekuid.

„Pole mingit põhjust kartmiseks,” seletab mister Damrosh, „et ringhääling kunagi hakkab avaldama mõju kontsertsaalide või ooperilavade külastamise peale. Klassiliste kompositsioonide kuulamiseks on kontsertsaal loomulikult kõige kohasem. Kuid ometi on Nev-Yorgi kontsertsaalis ruumi ainult 50.000-pealisele publikule. Mis peavad siis tegema ülejäänud 5.950.000 inimest, et peale jazzi kuulda veel mõnda muud muusikat.

Arvatakse, et need suhted on maksivad kogu maa olukorra kohta. Viiuldaja Fritz Kreisler on aga ühel arvamisel Londoni Queen's Hall'i direktor Villiam Boosey'ga, et edaspidine ringhäälingu kasutamine ja arendamine teeb lõpu kontsertidele erimajades. Mr. Boosey andis hiljuti teada, et kui olukord selliselt edasi kestab ja kui ei otsita uusi teid, siis tema firma Chappel ja Co. on sunnitud loobuma tagatistest kontsertide suhtes, mis on rajanud Queens Hall'i kuulsuse ja veel tänapäevalgi seda kõrgel hoiab.

Marie Jeritza ütles hiljuti, tema kahtle-
vat, et uute ooperteoste kehvikuse eest on
vastutav ringhääling. Ta uskuvat vaevalt,
et raadio võib ooperile tuua tõsist kahju.
Ta juhib tähelepanu sellele, et vaatamata
viimasel ajal järjesti kasvava raadiotarve-
te läbimüügile, pole märgata ooperikülas-
tajate arvu tõsist vähenemist ei Nev-Yor-
gis ega Viinis. Proua Jeritza, kes ka ise
on hästimaksetud lauljanna, usub, et
Nev-York saab kogu maailma muusikaar-
mastajate Mekka'ks.

Modern ooperi- ja kontsertlauljad reisi-
vad, nagu sagedasti rõhutatakse, nii kau-
gelt mööda maailma ringi, kui kaugelt lu-
bavad raudtee- või laevaliinid. Tõenduseks
võiks mainida Toscanini hil-
jutist lepingut. On aga veel palju teisi
juhuseid, kus laulja on rännanud suurte
kauguste taha, et täita omi kohustusi.

Sasha Heifetz on näiteks asunud matka-
le ümber maailma, pärast seda kui ta
möödunud oktoobrikuul Nev-Yorgist väl-

ja sõitis. Oodatakse, et ta aasta pärast
oma lahkumist sinna jälle tagasi pöörab,
peale selle kui ta on esinenud paljude
maade paljudes linnades ja Põhja-Ameerika
28 osariigis. Michael Bohneri, Metropolitaani
Ooperi baritoni, nimel seisab omapä-
rane rekord, kuna ta ühte ooperi osa viie
päevi kestel laulis neljas linnas, milledest
kaks asusid ühestteisest nii kaugel nagu
Pariis ja Berliin.

Keskmiselt on ooperi- või kontserttähe
iga märksa pikem kui filminäitleja või
näitlejanna oma. Madam Ernestine Schu-
mann-Heink esines ooperiosades esma-
kordselt 16-aastasena ja võib praegu ta-
gasi vaadata poolesaja-aastalisele lavalisele
tegevusele. Varemalt kestis palju aast-
taid, kuni noor ooperiaspirant suutis teha
omale nime. Ometi näitasid Marion Talley
ja Mary Lovie, et seda ajaväljend võib
märksa lühendada. Ja publiku aplausid
neile pole põrmugi nõrgemad kui mõnele
vanale tähele.

ANEKDOODID

Kuulus karakterkoomik Richard Grün-
berg, kes 1888—1893 a. ka Tallinnas ja su-
vel Tartus loorberid lõikas ja keda tolle-
aegsed teatriskäijad vististi veel väga hästi
mäletavad, oli ka igapäevases elus suur
naljahammas. Ühel päeval jutustas ta tea-
terrestoraanis (Nunne tänaval, end. maha-
põlenud Saksa teatri vastas) oma laua-
naabrile väga tõsiselt: „Ja, minu härrased,
ma ei teadnud sugugi, kuidas mind Tal-
linnas austatakse ja minust lugu peetakse.
Täna, kui ma peavahikojast möödusin, andis
mulle isegi vahisõdur püssiga au. Loo-
mulikult, ükski lauasisujujaist ei uskunud
teda, aga onu Rix, nii hüüdsid teda tallin-
lased, ei lasknud ennast sugugi eksitada:
„Palun härrased, küsige ainult neilt kahelt
ohvitserilt, kes minuga ühes olid...“

*

Helliloojalt Gluckilt küsiti kord selts-
konnas, mis talle meie maises maailmas
kõige rohkem meeldib. Komponist vas-
tas ruttu: „Raha, vein ja kuulsus!“ Kõik
vaatasid talle pettunult ja umbusklikult
näkku. Gluck aga seletas rahulikkult:

„Mispärast ei või see mitte nõnda olla.
Raha eest ostan ma omale veini, vein ära-
tab minus ande, aga anne toob mulle kuul-
suse.“

*

Hellmesberger oli kord kontserdil, kus
mängiti Franz Schuberti c-dur sümfooniat.
Keegi härra, kes tema kõrval istus, ütles
vaheajal: „See võis olla ju õige kena, aga
pikk, liig pikk.“ Hellmesberger vaatas
talle hukkamõistvalt näkku ja vastas: „See
ei ole sugugi pikk, aga teie olete selleks
liig lühike!“

*

Kuulus karakterimängija Siegvand Fried-
mann mängis kord Berliinis Richard II.
Kõige traagilisemal kohal, kus ta karjub
meeleheitel: „Hobust, hobust, minu kuning-
riik hobuse eest!“ hüüdis keegi joo-
bunud mees saalist: „Kas eesliit ei taha?“ Fried-
mann peatas hetkeks ja vastas: „Ja, mee-
leldi, olge head, tulge lavale!“

Maruline ennekuulmatu aplaus kroonis
näitlejat tema teravmeelsuse eest, hoolimata
sellest, et tragöödiast oli saanud komöödia.

OH NEED NAISED!

Grotesk

Trrrr! Ja veel korduvalt trrrr!

Aga väike blondingel. operetiteatri subrett, ei saanud tujukalt telefonikastilt mingit vastust.

Ärritatult sibas ta väikeste jalakestega edasi ja tagasi. Ilus roospunane suuke tõmbus mossi, ja magusad, sügavas taevasinas sätendavad silmad, vaatasid nüüd nii mõru-kurjalt süütule telefonile, ja pahem käsi, mille nimetissõrmel tuliuus kihlasõrmus säras, suundus rusikasse tõmbunult nii ähvardavalt aparaadi poole, et selle terveksjäämisest juba tõsiselt kahelda tuli.

Trrrr! Väntas ta jälle ja nüüd viimaks põrises hääl kuuldetorus:

„Arhidekt Tamme büroo!“

„Siin Hilda Roosinupp. Ah, vabandage, — kas ma võin kõnelda härra arhidekt Tammega?“

„Kahetsen, ei, — ta on kahjuks keskvangimajas.“

„Kuidas?“

Aga ta kuulis vaid jälle kohutavat sõna: „Keskvangimaja!“ ja oleks eksimatult maha langenud, kui talle mitte õigel ajal meelde poleks tulnud, et ta juba uude kostüümi oli riietunud, milles täna õhtul oma üliõnneliku kihlatu, Arnold Tamme kõrval, oma armsaile ametiõdedele presenteeruda tahtis.

Nii siis ta viivitas kostüümi pärast minestusega, kuni võis langeda sohvale; — ja kavatses just minestuda, kui tema naiskolleegid Marta ja Greete sisse tormasid.

„Hilda! Sa oled nii kahvatu!“ karjus Marta.

Hilda heitis ruttu pilgu peeglistesse, kas ta ka tõesti huvitav on, siis nuuksus:

„Marta, — Greete, — mõtelge ometi, — ja ta nuttis, et kivid oleks võinud pehmeneda; Marta ja Greete endastmõistetavalt nii, et kaljud oleksid võinud pehmeneda.

„Arnold —“, nuuksus Hilda, „Arnold

—“ hulus Marta, ja „Arnold —“ karjus Greete.

„— ta on keskvangimajas!“ kisendas Hilda. „Ta on vangimajas!“ pasundasid Marta ja Greete.

Kõige esiti toibus Marta. Too ei olnud veel unustanud täiesti, et jõukas ja kõikjal lugupeetud arhidekt Tamm oli eelistanud tema ametiõde „blond inglit.“

„Ja, ja“ — ütles ta, „seda aimasin ma juba ette, — ta olnud kirklik kaardimängija, kõneles mulle mu vend, — ja nüüd mängis ta vististi ka valesti —.“

Nüüd sööstus sisse Helmi Hanejalg, Hilda parim sõbranna.

„Servus, Hilda, — aga kui kahvatu sa välja näed?“

„No, ma tänan —“, seletas Marta, — „kui peig valemängimise pärast vanglas istub —.“

„Oh sa tulipunane taevas!“ kriiskas Helmi ja väljus. Tänaval kohtas ta tädi Millit.

„Tädi Milli! Mõtlet: Hilda peigmees istub vangimajas, ta on valesti kaarte mänginud ja riisus kellegi kaasmängija vastu vägivalda tarvitanud — — ja — —.“

Tädi Milli pikad koivad värisesid suurest ehmatuses ja olles vasema jalaga veel Helmi ees, pistis ta parema jala kinganina juba moeäriomaniku proua Haraka salongi.

„Kallim sõbranna, — õhku! õhku! — Kallim sõbranna, — kas kuulsite juba, arhidekt Tamme süüdistatakse tapmiseks ja on täna viidud vangimajja!“

Viis minutit hiljem lendas salk kohvitädisid nagu varblased haavliilaengust laiali, kui proua Harak nagu ülendatud madaam Pompadur kohvikusse sööstus.

„Hirmus! Kohutav! Röövmõrtsukas seltskonnas! Arhidekt Tamm on kaardimängulauas — — ja — — kaardilauas ühe

Kaks kuulsust mikrofoni ees

— jah — ühe oma sõpradest kolmesaja krooni pärast maha lasknud!”

Minni, kohvikus teeniv naiskelner, lasi suurest ehmatusest kandiku kohvitassidega klirisedes põrandale langeda. Siis tormas ta välja.

Peaaegu hingetult seisis ta veerand tund hiljem oma õemehe ees, kellel kusagil linna serval väike trükkikoda oli ja juba sageli pealinnalasi oma õudsete ja hirmuäratavate telegrammidega õnnestanud. Minni ei olnud veel lõpetanud, kui juba kuus õpipoissi — õppinud töölisti see hea mehike kokkuhoiu mõttes ei pidanud — suurte telegrammipakkidega valju kiisaga läbi tänavate jooksid.

Kõige uuem telegramm!

„Kolmekordne roim! Keegi pealinna tähtsaim arhidekt on kaardilauas oma kaasmängijad kloroformiga uimastanud, siis paljaks riisunud ja lõpuks revolvriga maha lasknud. Roimar tabati kohe ja paigutati vangimajja!”

Tund hiljem ei suutnud Roosinuppude maja kaastundmuseavaldaajaid enam vastu võtta; nii palju oli neid „õrnatundelisi“ naisi, kes kõik õnnetumat mõrsjat sellega lohutada tahtsid, et nad midagi sellesarnast juba ammu ette olid näinud! Tamme kuri vaade, tema röövlomale sarnlev ülalpidamine, — tema ebaloomulik pealuuehitus jne. jne.

„Tere hommikut, armas tuvike!” kõlas

äkki tugev ja meeldiv mehehää! ukse vahel ja järgmisel hetkel seisis juba arhitekt Tamm omas täies suuruses keset tuba.

Kõik karjatasid ehmunult.

„Arnold!“ hüüdis Hilda, „sa oled vaba! Mulle õeldi, et sa oled vangimajas!“

„Ma olin seal, kallike“, ütles Tamm

lõbusalt naerdes, „ma juhatan keskvangimajas uue keskkütte katlamaja ehitust — — — — —“.

Ja nagu tormist ära aetud on äkki kogu naisteparv, sest Hildal peiu jälle leitud, neid valdamas nüüd õnn ja arm.

60 AASTAT VIINI OOPERIT

Ühs vanematest Euroopa ooperitest, on Viini ooper, mis pühitseb oma 60 aasta juubelit.

Juba keiser Maksimilian I pani aluse kuulsale Viini muusikalisele institutsioonile, hoovikapellile, mis varsti sai tolle aja kunstigeneratsiooni koondepunktiks. Itaalia ooper tuli sisse Ferdinand III. ajal. Leopoldi pulmapidustuste puhul etendati Cestise „Pomo di Oro“ ühes puust teatris. See teater püsis kuni 1683. a., mil türklased teistkordselt tungisid Viini alla. Tema asemele kerkis peagi uus hoone hoovmuusika pidustuste jaoks. Lühikese tegevuse järgi sules ta aga oma ukсед.

1708. aastal laskis keiser ehitada ühe hoone kahe teatriruumiga. Samal aastal chitas linn omale komöödiamaja Kärtner-tori lähedale, — vana ooperimaja — ta esialgsel kujul, mis püsis 1761 aastani. Selles ehituses lavastati peamiselt Itaalia lõbusaid rahvadraamasid, kuna muusikdraama ja võõrad dramaatikud esinesid ikkagi hooviteatris. 1749 aastal ehitati hoovipalli maja asemele Michalli väljale vana linnateater, kus 1759 kuni 1772 esines üks prantsuse ooperi ühing. Kärtner-tor teatris, mis vahepeal oli muutunud hooviteatriks, lavastati kõiki välismaiset.

See teater põles küll maha juba 1761 aastal, kuid kaheaastase vaheaja järele chitas Pacassi ta uuesti üles ja sellest ajast peale teenis ta sada aastat muusa-

templina. 1863 aastal pandi nurgakivi Carlteatrile. Ehitamine kestis kuus aastat ja alles 1869 aastal võidi avada uus kunstihoone. Selle aja kohta oli teater ehitatud eriti tulekindlana; katus oli tervena konstrueitud rauast. Pööningu korrale oli mahutatud veenõud, mis võtsid vastu 4800 kantjalga vett. Pealtvaatajate ruumi juures töötas aurupump, mis võis muretseda 2000 k.-j. vett. Majal olid isegi aurukütte ning ventilatsiooni sisseseaded. Gaasi valgustus küünis 4000 küünlani, 16 hõõglampi ja üks gaasilühter 190 küünlani. Ainult lavaseadelduse ehitamine läks maksma üle 6 miljoni guldna.

15. mail 1869 oli ehitus valmis, 25. mail leidis aset avamisetendus.

Suurt huvi Viini publik ooperi vastu üles ei näidanud. Laval tuli esmakordselt ettekandele Mozarti „Don Juan“, kus esinesid tolle aja nimekamad näitlejad. Orkestri koosseisu kuulus 111 meest, kuna parüülaste oma oli 26 mehe võrra väiksem.

Alles sügisel sai ooper populaarseks. Ikka rohkem oopereid toodi vanast majast üle uude, kuni lõpuks vana Kärtner-tor teater, mis niikaua aega oli ustavalt teeninud kunstijupalat, muutus publikule võõraks.

Tuntud komponist Kollo kohtas oma sõpra ja teatas talle, et sõidab homme Pariisi. „So, kas võtad ka abikaasa ühes?“ küsis sõber? „Loll küsimine!“ vastas Kollo. „Kui sõidad Müncheni, kas võtad ühes õlle?“

STSEEN ABIELUST

Tema: 40-aastane, hästi konserveeritud, armukade nagu kaks Otellot.

Temake: 30-aastane, ilus, üliarmas ja elurõõmus.

Õhtune aeg. Kell lööb kaheksa. Temake on praegu koju tulnud. Mehe otsmik on pilves — õhk on täidetud elektriga. Temake wabastub rahulikult mantlist ja kübarast, siis ohkab sügavalt.

Temake: Oo, milline kuumus täna!

Tema:

Temake: Olen täiesti väsinud ja jõetu.

Tema:

Temake: Ja, kuidas tunned sina end olevat, minu armas?

Tema:

Temake: (ilma, et kaotaks meelekindluse): Noh? Loodetavasti hästi. (Õrnalt). Kas sul ei ole midagi ütelda oma väiksele naisele, kui ta oma pesakesse tagasi tuleb?

Tema: (möödukalt, täis auväärtust): Palun, ära mängi komöödiat.

Temake: (irooniliselt): Oo, sinu seedimine ei ole vist korras? Seened! Ma ütlesin sulle ju lõunalauas, et söid neid liig palju.

Tema: Ära ärrita mind Hermiine, ära ärrita mind.

Temake: Hermiine!? Kas ma ei ole enam sinu väike Miini?

Tema: Küllalt! Jäta oma silmakirjalik vagadus! Milline julgus... milline — ma ei leia sõnu.

Temake: (pilkevilt): Kuulmatu, tõesti kuulmatu.

Tema: Vaikige, nurjatu naine! Kust te tulite? Kus viibisite kogu pealelõuna? Kellega?

Temake: Ahaa! Nimelt sellest oleneb siis teie arusaamatus; see regutäärne iga neljateistkümnepäeva järele korduv armukadeduse stseen? Ütelge mulle, aulik härra, kas te ei eksi seekord, kas see ei olnud möödunud teisipäeval —

Tema: Naljatage, naljatage; mina ei naljata! Mina nõuan seletust!

Temake: Hoidke oma kõrk ja teatraalne kõneviis endale, hoidke seda oma sõpradele ja sõbrannadele.

Tema: (rahutult): Minu sõbrannade? Mis tahate sellega öelda?

Temake: Mitte midagi, mida kogu linn ei teaks. Ma kõnelen neist kabaree-

ja baaridaamidest; kas tahate ikka veel salata?

Tema: (aralt ja abitult): Kas ta peaks minu üleilseist kõrvalhüpetest tõesti midagi teadma, ja ma istusin ometi kabinetis ja maksin kelnerile kuningliku jootraha (Valjusti.) Ma ei mõista sind, minu armas...

Temake: (endamisi): Ta ütles: minu armas; tähendab, on juba püüsnud. (Valjusti): Teie ei mõista mind; soovite ehk vahest mind sundida teie seiklusist üksikasju ette tooma.

Tema: Ah mis, mingisugusel valel põhjenev loba teie lallepojalt, kes vihastus, et ühele daamile tema ülalpidamine ei meeldinud ja ta üksinda istuma jättis.

Temake: (endamisi): Nii siis minu lallepoeg, kes mind nii pööraselt armastab, suhtub ka teiste naistega. Vaevalt tunni aja eest töötab ta mulle midagi muud. (Valjusti): Loobume sellest vastikust teemist. See võiks õige piinlikke üksikasju avaldusele tuua.

Tema: (leplikult): Nagu sa soovid, minu armas, aga mul on puhas südametunnistus ja kinnitan sulle —

Temake: (kargab üles): Oo, sa salgad ikka veel? Häbene! Ja seda pean ma endale lubada laskma? Ei, tuhatkorda ei!

Tema: (alandlikult): Aga Miini, kallid Miini, ärme kõnele enam sellest.

Temake: Milline mees! Petab mind kellegi tänavalt leitud tüdrukuga, ja siis julgeb ta veel mind, kui õrnalt ja armuigatsevalt koju tulen, oma alatu kahtlusega mustata. (Nutab) Oo mamma, mamma! Ma lähen tagasi oma ema juure! Juba homme!

Tema: (meeleheitel): Miini, jumaldatud Miini, rahustu, kuivata oma pisarad, minu ingliskene; ma olen südamest kurh!

Temake: Oo mamma, mamma, mis olen ma patustanud, et olen nii õnnetu!

Tema: See on hirmus, ma olen süüdi, olen roimar... Andesta mulle, armas Miini, ütle mulle, et sa andestad, ehk ma hüppan aknast välja tänavale! Oo, ma olen suur tõlplane! Armukadedus pimestas mind, ma olen hullumeelne, idiot... .

Temake: (ohkab): Ja ja, sul on õigus, sa oled suur idiot; need stseenid teevad mu närviliseks. (Tõuseb ja tuigub oma toa poole. Endamisi) Järgmisel korral ei tule ma üldse õhtusöögiks koju... A. T.

ODEON**GEORG VIINAMÄGI** — *bariton.*

- A 20716 ab. Näed sa teisi nutmas (P. Strömberg).
Lapsi sen tietää (G. Brückner).
Ma pole prohvet (Rachmaninoff).

Lauluselts „Ilo“, D. Orgusaare juhat.

- A 34040/50 Karjapoiss.
Ehi veli, opi veli.
A 34051/052 Meie Isa palve.
Peotäis mulda.
A 34053/054 Oh seda elu ja õnne.
Trallala.

TANTSUD.**Dajos Bela**

- O 2802 Fräulein, Pardon — Tango.
Schenk mir nur einen Tag
aus deinem Leben — Foxtrot

Odeon Tanz-Orch.

- O 2559. Annekin, Annekin drück
doch mal aufs Knöpfkin
(Ges.).
Noch ne Lage Cognak her.
(Ges.).

Enoch Light-Jazz Orch.

- O 4049 Faust (Gounod-Lange) Jazz-
Parodie.
Liebestraum (Liszt) Jazz-
Parodie.

Odeon Tanz-Orchester.

- O 2358 Die schöne Wirtin vom
goldnen Stern (Ges.) Fox-
trot.
Ein Grund zum Trinken
(Stimmungslied).

Dajos Bela. (Eesti Foxtrot ja Boston

- A 207811 ab. Laine (W. Padwa) Vals
Boston.
Unistus (W. Padwa) Fox-
trot.

- O 6699 Zweites Walzer-Potpourri I
" " " II.

Kapelle der Landespolizei, München.

- O 2711 König Ludwig II — Marsch
(Seifert).
Erzherzog, Albrecht —
Marsch (Komzak).

Klaver, Prof. E. v. Sauer am Bechstein Flügel.

- O 8369 Walzer As-Dur (Chopin)
Op. 42.

Fantasie Impromptu (Chopin) Op. 66.

R. TAUBER.

Rosen und Frauen, a. d. Operette „Ehe auf Zeit“ (Grothe).
Sie sehn heut wieder reizend aus... (Lied).
Kennst du das kleine Haus am Michigansee (aus „Artisten“).
Mädelchen, wenn es Frühling ist.

RAQUEL MELLER.

- LA 184001 La Violetera — Couplet.
El Relicario — „

Berliner Lehrer Gesangverein mit grossem Streich-Orchester.

- O 6677 Rosen a. d. Süden, Walzer (J. Strauss) I.
Rosen a. d. Süden, Walzer (J. Strauss) II.
O 6678 An der schönen blauen Donau (J. Strauss) I.
An der schönen blauen Donau (J. Strauss) II.

Dajos Bela.

- O 6538 Fantasie a. d. Oper. „Mephistopheles“ (Boito) I.
Fantasie a. d. Oper. „Mephistopheles“ (Boito) II.
O 6665 Boheme (Puccini) Fantasie, I.
Boheme (Puccini) Fantasie, II.

Manfred Gurlitt m. gr. Symphonie-Orchester.

- O 6601 Der Kalif von Bagdad (Boieldieu) Overture I.
Der Kalif von Bagdad (Boieldieu) Overture II.

Väga tabava väljendi tegi vaimukas vürstinna Pauline Metternich. Ta lasi endale moodsaid tantse foxtrotti ja jazzi ette tantsida. Ta vaatas imetledes pealt ja titles pead raputades: „Kummaline! Kummaline! Minu ajal tehti niisuguseid asju ainult sängis...“

Uute Eesti plaatide ülesvõtmine Helsingis

4—7. juunil s. a. toimis parim ja suurim grammofoonivabrik „His Master's Voice“ Helsingis uute Eesti grammofooniplaatide ülesvõtmist. Ülesvõtmine sündis Helsingis sellepärast, et seal ka 120 Soome ülesvõtet tehti ja aparaadid selletõttu seal juba olivad üles seatud.

Estikeelseid ülesvõtteid tehti sel korral 30, mis 15. kahepoolsele plaadile mahutakse. Repertuaar oli huvitavam, kui kunagi enne. Täiesti uudisena said ülesvõetud eesti ringmängu laulud orkestri

saatel. Osa võtsid parimad lauljad Arder, Hansen, Zvetkoff, Vissmann, Runge, Juurikson, Põlluaas ja „The Murphy Band.“ Ka väga huvitavaid kvartette orkestri saatel jäädvustati sel korral, samuti nagu mõned sololaulud Vissmanni, Hanseni ja Arderi poolt.

Kõneplaat valmistati populaarseimast protestantlikust kirikõpetajast Th. Tallmeisterist.

Uued plaadid jõuavad müügile umbes septembrikuus.

Kogu kunstnikkude pere, kes Helsingis His Master's Voice eestikeelseid plaate käis laulmas ja mängimas „Esto-Muusika“ ülesandel

Ühel turneel läbi Ühendatud riikide nõudis Schaljapin igaõhtuse esinemise eest viistuhat dollarit. Agent tardus, kui ta seda kuulis ja julges tähendada, et see summa

kuus samapalju välja teeb, kui Ameerika president aastas palka saab. „Palun,“ ütles Schaljapin, „kui president odavam on, laske laulda presidenti.“

GENIAALNE INIMENE TEADUSE VALGUSES

Peaaju kaalust. Vaimliselt madalal seisvad inimesed

Arthur Keith

Vene valitsus annab Lenini peaaju uurimise peale rohkem välja kui läheks maksma ühe uue sõjalaeva ehitamine. Kuid lõppude lõpuks on inimese peaaju siiski ainuke aju, millest oleneb tsivilisatsiooni olemasolu. Kõigi selliste uurimiste eesmärk seisab selles, et leida vahendit, mis aitaks määrata kindlaks elava inimaju omadusi ja võimeid ning sel moel vältida suurvaimude kaotsiminekut.

Olgugi, et anatoomikute ideaal peitub aju täpses uurimises, võib siiski juba väga palju järeldada aju välisest kujust. Kuulsa matemaatika ja leiduri Charles Babbage'i peaaju, mida hoitakse alal kuninglikus arstimuuseumis, pole mitte ainult ebaharilikult massiiv, vaid ka igas osas väga hästi välja arenenud, mida vaatleme õigustatult kui aju, mis on seotud suurte võimetega. Hiljuti andis dr. Donaldson, Vitstari instituudist, Filadelfias, kirjelduse surnud sir Villiam Osleri peaaju kohta. Peaaju jäljendid näitasid, et see silmapaistev õpetlane, arst ja kirjanik oli arenenud eriti igas ajuosas, mis hakkavad kujunema ajus alles küpsemise perioodil.

Kogemused on näidanud, et 30 untsi moodustavad kriitilise piiri. Kui aju kaal on alla seda, siis ei kõlba ta igapäevase elu nõuetele ja tarvidustele. Arstide poolt ettevõetud uurimised tõendavad, et inimaju, mille kaal on vähem kui 25 untsi, ei teotse vaimlisel alal iialgi tugevamini kui kaheaastase lapse oma. 5000 mikrocephal idioodi hulgas, kes praegu elavad Inglismaa pinnal, on palju neid, kelle peaaju ei kaalu rohkem kui inimahvi oma. Kuigi, võib olla, neil olevustel on kiirestireageerivad haistmis- ja kuulmismeeled, siis õpivad nad endid pidama ülal, kuulama sõna, riietuma ja sööma umbes samasuguste

raskustega, nagu vangistatud shimpanse dressuuri abil. Üks päev tähendab sellisele õnnetule just samapalju kui teine ja raha meelitab teda ainult selle tõttu, et ta läigib. Sellistel olevustel pole kunagi järeltulijaid, kuid ikka ja jälle ilmuvad nad uuesti maa peale. Arstiteadus püüab leida üles selle õnnetuse põhjuseid. Kui arvatakse, et keskpärase aju arendamise juures on tarvis 12 kuni 14 miljoni üksikosa tekkimist, mis peavad täpselt asuma määratud kohal ja üksteisega õieti seotud olema, siis pole imestada, et juhtub eksitsusi, vaid peab imestama, et neid juhtub nii harva.

See võib näida kummalisena, et inimene 20-untsilise peaajuga peab olema idioot, kuna inimahv, kelle ajukoobas pole pooltki nii suur, on tavaliselt alati kõigi oma võimete valitseja ja leiab omale toitu väga kergesti, isegi äärmiselt ebasoodsas maastikus. Darvini pooldajad seletavad seda näilist vasturääkivust kui suure tsentralisatsiooni tulemust, mis on aset leidnud inimaju evolutsiooni ajal. Inimese ajukihid on ürgaegsest ajast võtnud üle juhtimise, kuna antropoiididel on ürgajast alles jäänud veel teatud autonoomia.

Geniaalsust seotakse tavaliselt suure ajumassiga, mis näitab erilist arengut, kuid ometi tuleb ette palju ebaharilikke erandeid; eriskummalisem kõigist võiks aga olla Anatole France. Ta peaaju kaalus kokku ainult 36 untsi, seega 12 untsi võrra vähem kui keskmisel maatoölisel. Ometi oli see aju mis mõtles, loos, tundis ja töötas sel kombel, et pani imestama kogu maailma. Anatole France suri 81. eluaastal ja on täiesti tõenäoline, et ta aju on kannatanud vähenemisperioodil, mis algab tavaliselt 45. eluaastaga, kuid isegi siis, kui arvestame veel paljude teiste asjaolu-

dega, võib siiski arvata, et ta isegi omal parimatel eluaastatel aju suhtes ei saanud kätte keskpärasuse alamaid astmeid, mis puutub aju hulgasse.

Kuidas suudab nüüd teadus selgitada sellist imet? Kas nõuab suure kirjaniku töö kõigi ajutsentrite tegevust? Anatole France kasutas oma kunsti, et kujutada isiklisi läbielamusi ja et neid edukalt läbi viia, oli tal tarvis kontrolli ja takistuste puudumist. Aju saavutas selle eriskummalise funktsiooni juures kasu oma erilistest puudustest. Tulevikus suudetakse loodetavasti tõendada, et geniaalsus oleneb pigemini üksikute ajuosade erilisest koostööst kui aju hulgast. On võetud omaks, et inimesele on antud mõistus selleks, et läbi teha katseid, kas saada suureks kunstni-

kuks või silmapaistvaks ärimeheks, kuna aju pole määratud selleks, et ta peale esijoones vaadatakse kui utilitaristlikele organile, vaid kui asjale, mis inimesele valmistab elurõõme. Kui vaadelda ajuhulka sellest seisukohast, siis on täiesti arusaadav, et üks põllutöeline suurema ajuga leidis elust rohkem naudingut kui see oli võimalik Anatole France'il.

Kuulus luuletaja Heinrich elas oma seiklusriikka elu viimaseid nädalaid. Halvatult lamas ta oma asemel. Keegi tema sõpradest külastas teda just sel ajal, kui ravitsejad öed teda ümbersängitada tahtsid.

„Noh, kuidas läheb?“ küsis külastaja.

Luuletaja naeratas kurvalt:

„Nagu näed, väga hästi! Naised kannavad mind veel ikka kätel!“

Kvartett: Pahemalt paremale Wissmann, Põlluaas, Arder ja Zvetkov, kes Helsingis His Master's Voice plaatidel laulis

PÄRL**Joosef Plant**

Sündmustik algab teatris. Nende looshid seisid vastamisi. Ja et see, mis ette kanti laval, väga rumal ja igav oli, siis saatis tema kogu õhtu — sajakilovatiline võime antennis — küll pikal, küll lühikesel lainel kuume ja paljuütlevald pilke temakesele, kelle vastuvõtuaparaat, nagu tähele võis panna, kõik innukalt vastu võttis. — Ja kui tema vaheajal fojees temakest kohtas, teretas ta teda tahtmatult, ja temake noogutas pead, naeratas nii mesimagusalt, et iga võõras isik arvas neid olevat vanad, head tuttavad. Kui tükk viimaks lõppes, tõttas tema riietehoiuruumi, et õnnelikku juhust mitte asjatult mööduda lasta. Ta nägi, kuidas temake trepist alla tuli ja talle lähenes. Ka tema sammus lähemale, sirutas käe ja ütles: „Rõõmustan väga!“ Temake naeratas veetlevalt. Nad riietusid, väljusid üheskoos, istusid autosse ja sõitsid minema. —

Ühest pealinna peenema restoraani kabinetist, kus jõid tublisti veini ja sõid rohkesti torti, sõitsid nad võõrastemajja. Kuigi ta hommikul seal ilma saatjannata numbri oli võtnud, sulges shveitser ühe silma; ei nõudnud „viisumi“ ja lasi neid takistamatult läbi.

Nad olid väga õnnelikud. Ent saatuse võimudega ei saa kunagi sõlmida igavest lepingut. Ja õnnetus võib saabuda kiirelt. Eriti veel magusa veini ja tordi järele. Temake tundis endal äkki halva olevat, tõttas kiirel sammul ja sügavas negligé's korridori ja sööstus seal lähemasse toaletiruumi.

Too igapäevane juhtum laseks end surnuks vaikida, kui mitte Stella, nõnda oli temakese nimi, või nimetas end vaid nõnda, põhjust ei oleks annud järgmisele kurbnaljakale komöödiale.

Armu- ja kõrhuvaludest vapustatud Stella oli nimelt unustanud oma toa numbri 17. Plaanitult eksis ta pikas korridoris ringi, kuni viimaks kohtas valvekelderit, kes oli tulnud üles kontrollerima.

„Mõtelge emeti!“ hüüdis ta meeleheitel — ma ei mõista tagasi minna oma numbrisse; olen unustanud numbri!“

„Kui te suudate silmapilgu kannatada“, vastas valvekelder — „ma vaatan kohe kontoris järele. Palun nimetage mulle oma nimi.“

Stella vaatas kelnerile segaselt näkku.

„Ni—ni—nimi?“

„Armuline proua on vististi oma abikaasaga —?“

Ja — ja — aga — mina — ma ei tea — tema nime...“

„M—i—i—s?!“ hüüdis valvekelder ehmunult, kes arvas, et tal on tegemist vaimuhaigega — „teie ei tea oma abikaasa nime?“

Prouake raputas meeleheitel pead ja nuuksus nii valjusti, et seda 24 numbrisse, mille ukse ees nad peatusid, kuulda oli.

Härra 24 numbrist ärkas unest, kuulatas, tõusis voodist, jooksis särgiväel ukse juure ja avas selle.

„Jumalale tänu, nüüd olen päästetud!“ hüüdis Stella, kargas valgukiirelt ukse vahelt sisse ja tõmbas unise ja jahmatunud mehe enda järele tuppa. Uks lendas kinni. Valvekelder raputas pead ja eemaldus.

Härra 17 numbris ootas ja ootas, aga et tema daam pika ootamise järele ikka veel tagasi ei tulnud, jäi ta kärsituks. Ta käis kõigis toaletiruumes, enne ükskord, siis veel ükskord, seisis kaua korridoril, läks mööda 24 numbri uksest — ja lõpuks, kui hakkas juba koitma, lasi toatidruku hotelli valitseja üles äratada ja teatas temale oma naise kadumisest. Et ta aga päev varem ainult enda sellesse numbrisse sisse kirjutada oli lasknud ja midagi ei olnud kõnelenud oma naisest, siis oli ta nüüd sunnitud valitsejale avaldama oma seiklusest.

Valitseja kortsutas otsmikku ja lausus tõsiselt:

„Lugupeetud härra, hoolimata sellest, et teeme teile kui vanale külalisele erandi ja sulgeme sageli ühe silma, siis peaksite emeti ka teie vähemalt niipalju meile vastu tulema, et pigemini valvate oma prouade järele.“

„Väga õige, väga õige, härra valitseja! Ma saan sellest väga hästi aru, aga mis pidin ma tegema? Oleks ju olnud viisakuseta, kui ma teda igalpool oleks jälginud.“

„Ja kas ei ole teil midagi kadunud? Teie rahatasku?“ küsis valitseja.

„Õnnetu lesk“ tormas kirjutuslaua juure. Kirjatask oli laval. Raha oli kõik puutumatu allas. Ja seal lebasid ka Stella riided ja ehteasjad.

Ei! Nii lihtne, kui mõtles esimesel hetkel valitseja, ei olnud too juhtum mitte sugugi... Väikese poolalasti prouakese kadumine, kes kõik, mis temale kuulus,

maha jättis ja midagi võõrast kaasa ei võtnud — see oli vähemalt uudis! Mõistatuslik! Kas ehk vahest koguni roim!

Valitseja tundis enda seisukorra äärmiselt täbara olevat. Võõrastemaja hea nimi seisis mängul ja, mis valitsejale tähtsaim, ta võis nüüd kergesti lennata oma kohalt. Ainuke inimene, kes sellest ehk vahest midagi teadis, oli valvekelner. Tema teenistusaeg oli aga ammugi möödunud ja ta puhkas juba paar tundi, kaugel teises linnaosas, sängis oma naisukese kõrval.

Valitseja otsustas, enne kui politsei poole pöörduda ja asi avalikuks skandaaliks kujuneb, üle kuulata valvekelnerit. Et mitte äratada tähelepanu ja toimida juurdlust võimalikult saladuskatte all, sõitis ta ise tema juure.

Härä 24 numbrist sõitis järgmise päeva hommikul lähemasse provintsilinna. Kui ta hommikul ärkas, magas tema kõrval

tema naabrinna veel sügavas unes. „Isand annab omadele unes“, mõtles ta, mui-gas, tõusis ettevaatlikult, et temakest mitte äratada; võttis rahataskust kümnekroonilise raha, pani selle öölauale, nihutas reisi-kohvi tasa ukseni ja sealt korridori, ei-netas all saalis, maksis arve, surus kelnerile, kes tema eest juba enamaltki hoolit-senud, ja keda ta ka sellel juhtumil oma heategijaks pidas, silmi pilgutades kaks krooni pihku ja lubas, kui istus autosse, nende võõrastemaja soovitada kõigile oma sõpradele.

Kelner tänas ja telefoneeris teisele korrale:

„Tuba 24 on vaba! Koristada!“

Kui numbritüdruk 24-sse tuppa astus, avas ta esiteks akna. Siis pöördudes nägi ta voodis noore naise, kes lebas sügavas unes. Ja voodi kõrval öölaual kümnekroonilise raha.

Sextett, kes eesti ringmängu laulusid ettekandis The Murphy Bandi saatel His Master's Voice plaatidele Helsingis, „Esto-Muusika“ ülesandel

Ta jahmatus. „Tuba 24 on vaba! Koristada.“ oli öeldud büroost. Ja siis — ta teadis seda hästi — ööbis siin üks härra ja mitte daam. Ta vaatas ringi. Ei reisi-kohvrit! Ei riideid! Ei saapaid! Midagi ei olnud seal! Ta mõtles põhjalikult järele — ja järgmisel hetkel teadis ta juba, kuidas siin talitada tuli. Kikivarvul hiilis ta sängi juure, võttis kümnekroonilise raha, pistis selle oma sukasäärde, eemaldus ukse- ni ja kadus...

Väljas otsis ta üles hotellisulase ja palus teda, et ta vaataks järele, kas härra 24 numbrist, kes teda alati rumalate ettepanekutega tüütavat, tõesti toast on lahkunud. Ta ei julgevat enne sisse minna. Hotellisulane, kes toaneitsiga löönud veidike tiivaripsu, oli valmistatud tema süütusest, läks üles ja koputas uksele.

Nörk hää! piiksus poolnes: „Sisse!“ Sulane avas ukse ja astus sisse. Kui ta aga nägid noort naist, kes praegu ärkas unest, voodis nägi lebavat, taandus ta kohkunult sammu ukse poole.

„Nonoh?!“ hüüdis ta ja ei saanud üllatusest enam sõnagi suust.

Aga Stella, kuigi ta peake oli veel õige raske, suhtus palju rutemini oma seisukorraga. Ta vaatas uurivalt ringi. Siis ajas end üles ja karjus, kuna ta omi silmi õõrus, väga valjusti:

„Niisugune kelm! Niisugune varas!“

Hotellisulane ajas suu ammuli, ja toatüdruk, kes kuulatades tema selja taga seis, ehmus ja surus kümnekroonilise veel sügavamalt sukasäärde.

Aga samal hetkel sõõstus Stella sängist, jooksis kellanupu juure, surus sellele ja karjus: „Appi! Appi!“

Kogu teenijaskond jooksis kokku, välja arvatud asjaajaja, kes oli söitnud valveknelneri korteri. Stella jutustas häbenematult ja avameelselt oma seiklusest. Kuidas ta teatris oma kavaleriga tutvunenud, kuidas restoraanis veini joonud ja torti sõõnud, ja lõpuks võõrastemajja puhkama söitnud. Tema ehtesjad, tema käsitasku, tema raha, tema riided, kõik olla too kelm temalt varastanud! Ja meeleheitliku hüüdega: „Politsei!“ langes ta kokku...

Et asjaajajat kusagilt leida ei olnud, siis asetask teda ülemkelner, telefoneeris kriminaalpolitseisse, teatas täpselt 24 numbrist lahkunud reisiija tundemärgid, liisades juure, et see isik kavatsenud hommikuse rongiga pealinnast ära sõita.

Alaiiai*)

Laul ja serenaad

Perez Freine muusika

1.

Süst on liuglemas järvel,
Millist kallistab laine.

Nähes kaldal mind valvel,
Süstas naerab noor naine.

Tundeid varjata püüad,

Kuule, kevade hüüab:

Randu, nüüd on Mai!

Aiaiiai, aiaiiai!

Aiaiiai, aiaiiai!

Refrään.

Julm naine, miks naerad nüüd?

Aiaiiai!

Miks seda, mis tunned, salgad?

Julm naine, miks naerad nüüd?

Aiaiiai!

Miks armu, mis pakun, põlgad?

Nüüd ainus võimalus on sul,

Et olla ükskord ka õrn mul!

Julm naine, miks naerad nüüd?

Aiaiiai!

Miks armu, mis pakun, põlgad?

Aiaiiai Aiaiiai!

2.

Lilli puistan su jalgel,

Amor õnne meil rajab...

Tule kummardun palvel;

Süda rahustust vajab.

Tundeid varjata püüad,

Kuule, kevade hüüab:

Randu, nüüd on Mai!

Aiaiiai, aiaiiai!

Aiaiiai, aiaiiai!

Refrään.

Julm naine, miks naerad jne.

Aleksander Trilljärve tõlge

*) Populäärne hispaania laul. Noodid „Esto-Muusika“ kaubamajas müügil.

Kohe saadeti kaks ametnikku raudteejaama ja mees tabati teise klassi kupeest just sellel silmapilgul, kui rongijuht ära sõiduks märku tahtis anda. Agarad, kohusetruud ametnikud panid ta raudu ja tõid autos võõrastemajja.

Loomulikult! Mees salgas kõik. Ta andis hoopis naeruväärse, uskumatu seletuse ja püüdis kogenuile ametnikkele auku pähe rääkida, proua olla öösel vabatahtlikult tema juure jooksnud, nagu kassipojukes, kes koerte eest varju otsinud. Ametnikud vahetasid üksteisega vaid muulates pilke; nad tundsid seda. Ja nad olid veendunud selles, et olid tabanud õige süüdlase.

Kui ametnikud oma süütu ohvriga triumfeerides 24 numbrisse astusid, sõitis valitseja, kes valvekelnari seletusest täiesti rahustunud ja lõbusas meeleolus oli, hotelli tagasi.

Noor proua, kes nüüd oli jälle täiesti erk ja kaine, jahmatus, kui talle 24 numbrist lahkunud härrat esitati. Aga kelner ja toatüdruk tundsid teda — ja mees ise ei salanud ka, et ta selles toas oli maganud ja too proua tema kaaslannaks olnud. Nii andis siis ka Stella viimaks järele ja ütles: „Ja!“

Oldi parajasti „roimari“ taskute revideerimisega ametis, kui härra number 17-st valitsejaga avas tasa 24 numbril ukse,

et äravahetatud prouat võimalikult vagusi 17 numbrisse tagasi viia.

Aga vaevalt said nad astuda tuppa, ilma aimamata, mis siin oli juhtunud, seal tundis Stella 17 numbri härra ära oma eileõhtuse sõpra, kes teda tema arvates nii alatult oli petnud.

„Seal on see kelm ja varas!“ hüüdis ta, jooksis mehe juure ja lõi oma teravad küüned talle näkku.

Kui temperamentlik prouake mehe kallalt eemaldati, mis vajas kaunis suurt jõupingutust, astus valitseja ette ja seletas, millest oli tekkinud arusaamatus.

Stella oli vaimustatud! Ta heitus eriti 17 numbri härra kaenlasse, siis 24 numbri härra sülelusse ja suudles innukalt mõlemaid.

Kell 11 einetasid nad kolmekesi hotellis — ja kaks tundi hiljem viis Stella oma mõlemad kavalerid hotelli lähedal olevasse juveleerikauplusesse. Ta valis endale asjatundlikult ühe kalli sõrmuse. Se oli üks pärl, mis oli asetatud väga maitserikkalt kahe priljandi vahele...

„Kas härrased on hinnaga päri?“ küsis kullasepp.

„Aga endastmõistvalt!“ vastas Stella ja osutas oma mõlemaile saatjale:

„Igaüks härradest maksab poole!“

AUTORETKETE HOOAEG L'AHENEB

Mõningaid näpunäiteid autosõitjatele

Suve saabumisega hakkavad autosõitjad ette võtma pikemaid retki. Pika, karmi talve jooksul on nad küllalt kaua pidanud tegevusetult paigal istuma; nüüd igatsevad nad suuremat vabadust, heledat päikest, avaraid tänavaid kõigi nende ilu ja võluga.

Need, kes oma kodumaaga on tuttavad juba endistest aegadest ja sõitudest, igatsevad väljamaale, kus näevad võõraid rahvaid, omapärast maastikku, isesuguseid kombeid. Tänavu eriti on oodata suuremat autoliikumist välismaadele, mis puhul ei oleks ülearune, kui lühidalt tutvustaksime

teatud tingimustega, millele mitmesugustes riikides peavad alluma autosõitjad-välismaalased. Kõige pealt tuleb silmas pildada, et liikumine igas riigis ei sünni samas suunas nagu meil, s. o. — paremat kätt. Euroopa riikidest, kus liikuda tuleb vasakut kätt, võiks mainida Inglismaad, Austriat, Portugaaliat, Rootsit, Tšehhoslovakkiaat ning Ungarit.

Viisumid on tarvis muretseda järgmistele maadele: Belgia, Bulgaaria, Taani, Saksa, Prantsuse, Kreeka, Jugoslaavia, Poola, Rumeenia, Vene, Rootsi, Ungari. Sõidukite pealt võetakse maksu: Belgias

(10 fr. päevas); Bulgaarias (7 esimese päeva eest maksu ei võeta); Taanis (8 päeva eest 25 kr.) Prantsusmaal (10 fr. päevas); Hollandis (3 p. eest umbes 7 guldnat); Austrias peatamise kestvuse järgi — 15 kuni 70 shillingit); Rumeenias (kuni 30 päevani maksuvaba); Venemaal Rootsisis (1 kr. päevas) Hispaanias (48 t.

eest 5 pesetat) ja Tshheho-Slovakkias (14 p. maksuvaba).

Veel tuleb autosõitjatel meeles pidada, et Taani teedel ei tohi sõita üle 50 klm. kiirusega. Itaalias, samuti ka üksikutes Poola linnades, peavad autod elektrisignaalide kõrval varustatud olema veel käsituutujatega.

HIS MASTER'S VOICE

TANTSUD

M. VEBER.
EG 1099 Vier Worte möcht ich dir
jetzt sagen — Foxtrott.
Heut hab ich Premiere bei
einer schönen Frau —
Walzerlied.

The New Mayfair dance orkestra.
E 5601 Casabianca — Paso Doble
(Song).
What a wonderful wedding
that will be (Song).

*Victor Arden, Phil Ohman and their
ork.*
X 2982 Feeling J'm falling (Ref-
rain) — Foxtrot.
Where were you — were
was J? — Foxtrot.

Dolli Dauber Tango ork.
X 2921 Leila — Tango.
Driftwood — Foxtrot.

M. VEBER.
EG 821 Cecilia — Tango (Refrain).
Vidilta — Tango.

Chicago Symphony-Orchestra.
D 1452 Hine, Women and Song —
Waltz Op. 333 (J. Strauss).
Roses of the South — Waltz
Op. 333 (J. Strauss).

Philadelphia Symphony-Orchestra.
(L. Stokowski).
D 1618 Carmen — March of the
Smuggler (Bizet).
Carmen — Soldiers Chan-
ging the Guard (Bizet).

Paul Whiteman & his Concert-Orch.
C 1395 Rhapsody in blue (Gersh-
win) I Part.

Rhapsody in blue (Gersh-
win) II Part.

*Lager-Olsen-Quartet (Violin, Clari-
net, Accordeon).*

AL 835 Chicken Polka.
Koster Valsen.

International Nyheds kvartet.
AL 832 Goken valsens.
Linne Rheinlaender.

*Sergei Rachmaninoff & Fritz
Kreisler.*

DB 1259 Sonata in C minor Op. 45
(Grieg) No. 1.
1-st Movement — Allegro
molto ed appassionato Sonata
in C minor Op. 45 (Grieg)
No. 2.

1-st Movement — Allegro
molto ed appassionato.

DB 1260 Sonata in C minor Op. 45
(Grieg) No. 3.
2-nd Movement — Allegretto
espressivo alla Romanza.
Sonata in C minor Op. 45
(Grieg) No. 4.

2-nd Movement — Allegretto
espressivo alla Romanza.

DB 1261 Sonata in C minor, Op. 45
(Grieg) No. 5.

3-rd Movement — Allegro
animatao.

Sonata in C minor, Op. 45
(Grieg) No. 6.

3-rd Movement — Allegro
animato.

BENJAMIN GIGLI — Ten.

DB 1222 Tomte degl' avi miei (Lucia
di Lammermoor — Donizetti,
Act 3).

Dei miei bollenti spiriti
(Traviata — Verdi).

Jack Hylton and his orch.

C 1575 Melodious Memories (Finck) I

II

M. Veber und sein Orchester.

EM 96 Wien bei Nacht (Komzak)
I Teil.

Wien bei Nacht (Komzak)
II Teil.

Kiriloff's Balalaika-Orchester.

AR 8 Walzer Potpourri a) An der
schönen blauen Donau,
b) Donauwellen, c) Über den
Wellen, d) Wein, Weib und
Gesang, e) Lustige Witwe;
Walzer Potpourri a) Früh-

ling, herrlicher Frühling,
b) Leuchtkäfer, c) Dolores,
d) L'Estudiantina, e) Veil-
chen.

*De Groot (Violin) Terence Casey
(Wurlitzer-Org.).*

B 2920

Cavatina (Raff).
Parted (Tosti).

Hilo Hawaiian-Orchestra.

B 2799

Kawaihan Waltz (Kealakai).
My hula love — Medley
march.

Wurlitzer Organ.

B 2653

My blue heaven (Whiting &
Donaldson).
The song is ended (Berlin).

HÜPNOOS

„Kui teie seda just igal tingimisel soo-
vite, armuline proua“, ütles doktor Kirsi-
põld kohustuvalt, „— mina ei ole igatahes
selliseist, kes nii ilusa ja huvitava proua
palvet täita ei taha.“ —

„Hüpnootism huvitab mind tõesti“ —
noor proua silmitses teda veetlevalt ja
poolsuletuil laugil — „ma usun, et mul
meediumiks annet on. Aga sellest hooli-
mata olen ma siiski vähe skeptiline. Ühe
katse tulemus võiks mind ehk selle tõelik-
kuses veenda.“

„Muidugi“, ütles arst ja suudles paku-
tavat kätt, „homme umbes kella nelja ajal
astun teie juure sisse.“

Punkt kell neli helistas ta toreda ja
väga mugavalt sissesetatud korteri ukse
taga. Proua Asta õieleht juhtis arsti ühte
väiksesse ruumi, palus teda istuda ja kal-
las kohvi sisse, mis väiksele lauale juba
valmis oli pandud. Lõbusas, armastus-
väärnes vestluses möödus umbes pool tun-
di. Siis tõusis arst.

„Tohin ma nüüd paluda, armuline
proua?“

„Meeleldi. Kuhu pean ma istuma?“

Kirsipõld vaatas ringi. „Vahest sinna
— sohvale. Nii. Nüüd vaadake rahulikult
ja täiesti passiivselt mulle silma. Teie ei
tohi silmapilgukski oma pilku ära pöö-
rata. Mõelge vaid sellele, et magama ta-
hate jääda. Teie jääte nüüd väsinuks.
Teie silmalaud jäävad ikka raskemaks, va-
jadus une järele suureneb. Unevajadus
suureneb sedavõrd, et te enam sellele

vastu panna ei suuda. Sulgege silmad!
Teie silmad sulgesid..“

Arst astus nüüd täiesti sohva ette.
Tema hüpnootiseeriv pilk suundus kiindu-
valt noore naise ilusale näole ja valgele
kaelale, mille jätk kadus valgesse, õrnalt
parfümeeritud pitsivahtu..

„Teie magate nüüd täiesti, kuulete ja
mõistate mind väga hästi, aga ei ärka
enne üles, kui teid käsin. Miski asi ei
suuda teid eksitada, teie magate niikaua,
kuni teid äratan. Kas kuulete mind veel?“

Asta hingas ühetasaselt ja rahulikult.

Ta magas..

Arst sirutus. Kogu igatsus ja iha selle
hurmava ilusa naise järele, kes temast
siamaani kindla seltskonna raamiga iso-
leeritud olnud, murdis nüüd läbi. Tahte-
jõutult lebas Asta tema ees, järelandlik ja
sõnakuulelik igale tema soovile. Kui ta
ärkab, ei mäleta ta enam midagi, mõtles
arst..

„Ma tahan, et teie ennast minust suu-
delda lasete!“

Värisedes haaras ta magava Asta blondi
poisupea oma käte vahele ja surus kirg-
lise suudluse tema lihavaile roosihuulile.
Samal hetkel kuulis ta väljast mingisugust
müdinat. Segaselt ja ehmunult kargas ta
üles, läks ukse juure ja kuulatas.

Siis kuulis ta oma selja taga Asta häält,
kes lahtissilmil sohval lebas:

„Ärge laske ennast eksitada. Minu
mees on ära reisinud! —“

VIRK SALANÕUNIK GOETHE

Mitmesaja tuhande krooniline Goethe portree Tartu ülikooli raamatukogus

Hiljuti müüdi Berliinis oksjonil rikkalik Goethe-kogu, mis koosnes umbes sajast numbrist. Siin oli pilte, joonistusi, värse, raamatuid ja kõige mitmesugusemaid dokumente. Goethe maalituna, Goethe bronksis, vahas, rauas, litografeeritult ja graveeritult. Leipzigi kunstiaari Boerner saadab joonistusi, Goethe tellib veini (Erfurdis on tal muuseum üsna aukartustäratav veiniarve), annab juhatusi teatri-direktori-na ja riigimehena, kogub autograafe, kirjutab end võõrasteraamatuisse, graveerib ex-librise Kätchen Schönkopfile, kirjutab isegi oma käega visiitkaarte!

Tänapäeva tempo ja tööjaotuse juures äratab see kõige suuremat imetlust, kui paljude asjade ja asjakestega Goethe sai mahti tegemist teha. Kuid siis oli teine aeg — ei olnud ei telefoni ega kirjutusmasinat, ei kiirkirjutajate ega sekretärade staapi, mis nüüd ei puudu igas väiksemas-ki ettevõttes Goethe sai tänapäeva seisukohalt vaadates hakkama väga väikese per-

sonaaliga. Tema isiklikult kirjutatud dokumentide arv on selle tõttu otse hiiglasuur. Nende hulgas leidub siiski mõndagi haruldast, mille eest maksetakse kõrget hinda. Nii maksti eelnimetatud oksjonil ühe Goethe neljarealise värsi eest ligi 800 krooni, tema aiamaja müügilepingu eest 700 krooni, Balti-Saksa kunstniku G. v. Kugelgeni modelleeritud G. pea eest 1800 kr., ühe G. enda joonistuse eest 1600, „Hermann ja Dorothea” eest G. pühendusega 1400 kr. jne.

Olgu tähendatud, et Goethe kohta leidub üsna väärtuslikku materjali ka Tartu ülikooli raamatukogus. Kõige väärtuslikum on kahtlemata eelnimetatud G. v. Kugelgeni maalitud Goethe portree, mille väärtust hinnatakse mitme sajatuhande kroonile. Peale selle on ülikooli raamatukogus kaks Goethe joonistust tema enda märkustega tagaküljel, mitu kirja ning autograafe.

KIRJANIK BRUCKNERI MÕISTATUS

Ka Eestis oma „brucknerid“

Üle öö kuulsaks saanud Saksa näitekirjaniku Ferdinand Bruckneri isikut on seni piiranud täielik mõistatuslikkus. Lavateoste autorit, kelle tööd tuhandeid vaimustanud mitte üksi Saksamaal, vaid ka teistes Euroopa maades, pole veel keegi näinud ta lihalikus olemises, isegi kirjastajad, teatritegelased ega teised asjaomased isikud. Nii pidi üks Saksa kuukiri, kes hiljuti tõi mitme noore kuulsuse pildid, Bruckneri näopildi asemel trükkima ainult musta pleki.

Nüüd näib aga Bruckneri mõistatus ome-

ti lahenema hakkavat ja vast selgitatakse see üsna pea täielikult kohtu poolt. Juba kord varem kuuldavale tulnud oletus, et Ferdinand Bruckneri nime taga peitub terve kiranikkude grupp, näib kinnitust leidvat. Kuuldavasti on juba mõni aasta tagasi rida isikuid kokku astunud, et ühiselt teeme leida, neid läbi töötada ja Bruckneri nime all avaldada. Eriti pidi aga selts hoolitsema teoste levitamise ja lavale toimetamise eest. Kas F. Bruckneri nimelist isikut üldse olemas on, jääb selle tõttu väga küsitavaks, kuigi ühele

asjaosalisele on antud volitus Ferdinand Bruckneri allkirjaga.

Grupi liikmed olid omavahel kokku leppinud sissetulekute ühtlases jagamises, kusjuures nad olid kohustatud Bruckneri olemasolu täielikus saladuses pidama. Asja väljalobisejat ähvardas grupist väljaheitmine ja ühes sellega tuludest ilmajätmine. Nüüd näib aga, et keegi asjaosalistest enam ei soovi saladust varjata. See isik seletas juba mõni kuu tagasi, et keegi grupi liige olevat tema vastu väga ülekohutune olnud ja pööris avalikkuse poole, muidugi anonüümselt, et mitte kaotada osasaamist tuludest. Oma viimases avalduses teatab ta, et tahab kogu mõistatuse selgitada ja ütleb, et seni avaldatud Bruckneri draamad on mitme isiku kirjutatud. Selle tõttu on teatrid Bruckneri vastu jäänud märksa tagasihoidlikumaks ja küsitav on, kas üldse senistest lepingutest muidu enam kinni petakse, kui pole selgitatud iga üksiku teose tõelikku autorit. Peaks lihalik F. Bruckner tõesti olemas olema, oleks tal aeg end avalikult esitada. Salapäratsemine on nii kui nii juba oma mõju kaotanud, kirjaniku nimi aga läbikukkumise vastu kaitstud, mille kartusel vast alul teadmatuks taheti jäädagi.

Bruckneri-mõistatus pole kaugeltki ainuke sellesarnane nähe kirjandusilmas. Nii on seni teataval määral lahendamata

ka kuulsa Inglise näitekirjaniku V. Shakespeare'i isiku küsimus, kuigi valdav enamus kirjandusajaloolasi asub seisukohal, et Shakespeare'i nimeline isik on tõesti elanud. Ka meil Eestis ei puudu omad brucknerid. Nii on näiteks vaieldav ühe meie vanema kirjaniku v. Vahli isik. Kirjandusajaloolane M. Kampmann on veendunud, et see pole keegi muu, kui Kongota mõisa omanik v. Vahl, teised ei pea aga võimatuks, et see on mõni teine isik. Ja vist jääbki see küsimus lahendamata, sest seni pole leitud mingisuguseid otsekoheseid tõendusid, ei käsikirju ega muid sarnaseid dokumente v. Vahli nime all avaldatud tööde autori isiku kohta. „Siuru“ päevil ilmus silmapiirile meie tõeline „Bruckner“ — Arthur Valdes. Ajakirjades ilmus terve rida tema töid, luuletusi ja proosakilde, ning hiljem avaldas Fr. Tuglas isegi kriitilise essee tema üle. Valdese-saladuse iga oli aga üsna lühike. Varsti sai üldiselt teatavaks, et Valdese nime taga ei peitu keegi muu, kui tema essee autor Friedebert Tuglas. Meie viimane „Brucknere“ oli „Looduse“ laureaat Villem Sarapik, kuid selle saladus muutus juba varsti pärast tema raamatu ilmumist avalikuks ning praegu teab igaüks, et Sarapiku nime varju on pugunud noorkirjanik Mart Raud.

J. Plant

Likvideerimist võimaldav äri

Püha Joosep käis sageli õhtuti restoranis pummeldamas ja tuli ikka pisut enne koitu koju, nii et Peetrus sunnitud oli üles tõusma ja avama talle taevaukse.

Ükskord kargas Peetrusel hing täis ja ähvardas Joosepit, kui see edaspidi veel liig kauaks välja jääb, siis ta teda enam sisse ei lase.

Peale selle tuli Joosep alles õieti hilja

koju. Peetrus pidas sõna ja ei lasknud teda enam taevasse.

Nüüd hüüdis Joosep:

„Kui sa mind silmapilk sisse ei lase, siis lahkun ma homme oma naise ja pojaga taevast, ja siis pead oma äri likvideerima!“

Peetrus avas ruttu taevaukse.

Vanapoisi mõttemõlgutused

Abieluinimesed, kes soovivad, et teeksinende eeskuju järgi, sarnlevad vähjapunastele poistele, kes varakevadell halva ilmaga külmas vees suplevad ja meid veenda pühavad, et vesi sugugi külm ei ole.

*

Ja kui nüüdsell lühikleitide ajajärgull Eeva viigileht jälle moodsaks peaks saama, leiduks ka selliseid naisi, kes mehe oma toaletiluksesega kerjajaks teeks.

*

Kes ei usu, et naised paluda võivad, too tehku neid vaid kord uudishimulikuks.

*

Naine kahe ilusa tütreaga on alati halvast tujus.

*

Naiste piiritu egoism on äratuntav juba selles tõsiasjas, et nad oma nõrgail tundidel nõuavad mehelt kõige suuremat jõudu.

*

Igast naisest oleks saanud suur kunstnik, ainult vanemad ei olnud sellega nõus.

*

Pulmapäev on sageli kõigi pattude algus.

*

Ka parimas abielus ei valitse kunagi igavene rahu, vaid soodsamal korral kestev relvaderahu.

*

On naisi, kes nii ilusasti valetavad, et neile nende ebatõe naeratades andestad.

Naine leiab iga peegli halva olevat.

*

Naine, kes tõendab, et ta vaid oma meest võib armastada, on küll hea ja vooruslik, aga ühekülgne elus ja pime tunnetes.

*

Naine vihkab naist, kui see iseseisvam on — kui tema.

Ei ole kunst tüdrukul vooruslikuks jääda, kui ta inetu on.

*

Armastus teeb tüdrukud nõrgaks ja mehed tugevaks. Abielus on see ümberpööratud.

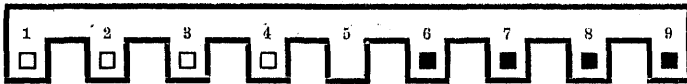
*

Õnnelikku abielu peab uskuma nagu hinge surematust.

Märtsikuu numbris ilmuud matemaatilise ülesande lahendus.

1	30	24	13	12	31
35	8	23	17	26	2
34	28	15	21	9	4
32	11	14	20	29	5
6	7	9	18	25	36
3	27	16	22	10	33

GIRLID

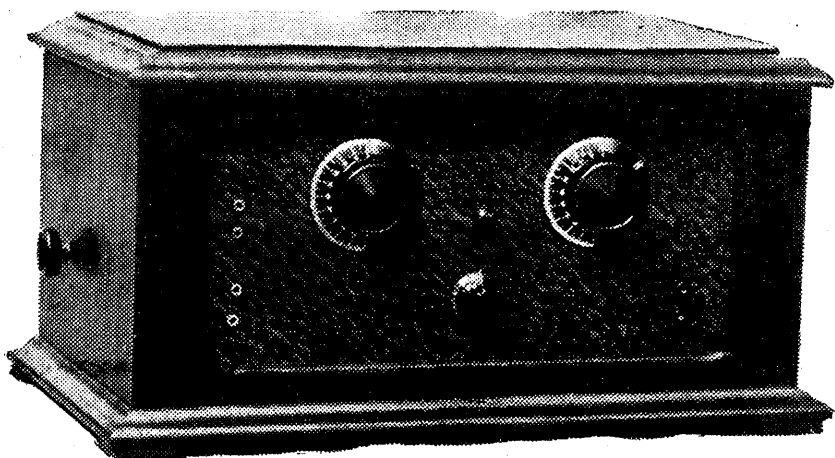

Selles numbris toome ülesandega „Girliid“ erilise, kuigi kaunis raske eksperimendi ja loodame, et see meie lugupeetuile lugejaille omajagu huvi ja peamurdmist pakkuda suudab. Suurele paberipoognale joonistage eeltrükitud plaan. Nuppudeks (girliid) võtke valged ja mustad nõõbid.

Näitelaval on üheksa üksikut ruumi või asendit (1—9), milles vasemal 4 valget ja

paremal 4 musta girli. Ballettmeisteri korraldusel peavad hüppama neli valget girli paremale ja musta vasemale. Girli nr. 4 algab hüppega tühja viiendasse ruumi. Luba on hüpata vaid vahetuse suunas ja nimelt ikka ajutiselt tühjaksjäänud ruumi, ja ainult üle ühe teisevärvilise nupu, aga mitte kunagi tagasi.

Lahendus juunikuu numbris.

Meie RAADIOaparaadid

4-l. Univ. nõitrodüün	Kr. 130.—
4-l. Stand. "	" 210.—
5-l. " "	" 350.—
5-l. " " vaheld. v. "	" 450.—
5-l. Estophon	" 550.—

on Eestis ainukesed, mis nii hästi kodu-
kui väljamaa näitustel ainuüksinda.

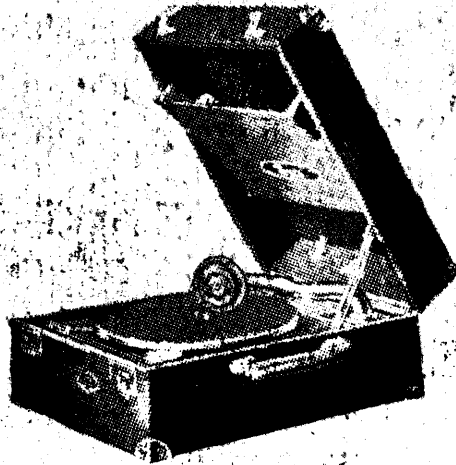
1-si auhinde

saanud. Enne kui ostate raadioaparaadi,
kuulake ja võrrelge meie aparaate-
telstega. Seda teete oma huvides

O-Ü. ESTO-MUUSIKA
TALLINNAS

Kallim sõber suvel on kohvergrammofon!!!

Odeon
His Master's Voice
Columbia jne.

on kõik meie rikkalikus ladus saadaval. Tänavused
lööknumbriid maailma grammofoni turul on

Odeon „Tresor“ . . . Kr. 60.—
Odeon „Crator“ . . . „ 80.—
His Master's Voice 101 „ 125.—

Eesti suurim muusika eriäri

O.ü. Esto-Muusika
Tallinnas **Viru tän. 2**

Elu, aetia, kaat'ra hoca, Tallinnax